

Wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het verkorten van de wettelijke betaaltermijn tot 30 dagen

Memorie van Toelichting

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

Op 1 juli 2017 is de Wet tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het tegengaan van onredelijk lange betaaltermijnen (Wet lange betaaltermijnen) in werking getreden.¹ Het betrof een initiatiefwet waarin is geregeld dat grote ondernemingen in hun handelsrelatie met mkb-ondernemingen geen betaaltermijn kunnen overeenkomen van meer dan 60 dagen in situaties waar de grote onderneming handelt als schuldenaar en de mkb-onderneming handelt als schuldeiser (doorgaans als leverancier van goederen of diensten). Voor de afbakening van "grote ondernemingen" is aangesloten bij criteria uit het jaarrekeningenrecht zoals beschreven in de artikelen 395a t/m 398 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW). In artikel IIA van de Wet lange betaaltermijnen is een evaluatiebepaling opgenomen, inhoudende dat drie jaar na de inwerkingtreding van die wet de wet wordt geëvalueerd. Op 8 juni 2020 heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat mede namens de Minister voor Rechtsbescherming de evaluatie van deze wet naar de Tweede Kamer verstuurd waarbij onder andere is aangegeven dat de betaaltermijn van 60 dagen zal worden gewijzigd in 30 dagen.² Dit wetsvoorstel strekt tot wijziging van artikel 6:119a lid 6 BW en zorgt ervoor dat grote ondernemingen in hun handelsrelatie met mkb-ondernemingen een betaaltermijn van ten hoogste 30 dagen kunnen afspreken. De reikwijdte van het huidige artikel 6:119a lid 6 BW blijft ongewijzigd, dat wil zeggen dat de betaaltermijn alleen van toepassing is in de handelsrelatie tussen grote ondernemingen als schuldenaar en mkb-ondernemingen als schuldeiser. Het kabinet maakt gebruik van de ruimte die Richtlijn 2011/7/EU³ over late betalingen in artikel 12, derde lid, biedt.

2. Voorgeschiedenis en probleemschets

2.1 Voorgeschiedenis

De regels met betrekking tot betaaltermijnen voor de overheid, non-profitorganisaties en ondernemingen zijn in Boek 6 BW gecodificeerd en vloeien voort uit Richtlijn 2011/7/EU. De wet ter implementatie van de Richtlijn 2011/7/EU is op 16 maart 2013 in werking getreden (hierna: de implementatiewet).⁴ Volgens deze richtlijn dienen facturen in beginsel binnen 30 dagen betaald te worden. Op deze hoofdregel maakt de richtlijn enkele uitzonderingen mogelijk. In de eerste plaats is het ondernemingen toegestaan om een betaaltermijn van langer dan 30 dagen met een maximum van 60 dagen af te spreken. Ook is het ondernemingen op grond van de richtlijn toegestaan om een betaaltermijn van langer dan 60 dagen af te spreken indien dit uitdrukkelijk is overeengekomen en daarbij geen sprake is van kennelijke onbillijkheid jegens de schuldeisers. De richtlijn maakt geen onderscheid tussen verschillende grootteklassen van ondernemingen. Richtlijn 2011/7/EU heeft wel in het bijzonder aandacht voor de kwetsbare positie van mkb-ondernemingen. Zij zijn kwetsbaarder, omdat hun alternatieve bronnen van kasgeld beperkt zijn

¹ Stb. 2017/170.

² Kamerstukken II, 2019-2020, 32 637, nr. 421 (Kamerbrief).

³ Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (PbEU L48/1).

⁴ Wet van 13 december 2012 tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek en enkele andere wetten in verband met de implementatie van Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (PbEU L48/1), Stb. 2012/647.

en adequate kredietbeheerssystemen en middelen om betalingsachterstanden op te vangen vaak ontbreken.

Het tijdig betalen van facturen dient de kasstroom van Europese ondernemingen te verbeteren. De richtlijn beoogt onder andere om betaalachterstanden bij ondernemingen tegen te gaan. Wanneer facturen niet op de afgesproken tijd betaald worden, wordt het financiële beheer van de onderneming bemoeilijkt. Daarnaast hebben late betalingen een negatieve invloed op de kaspositie, het concurrentievermogen en de levensvatbaarheid van ondernemingen. Vertragingen in betaling van facturen kunnen leiden tot liquiditeitsproblemen van een onderneming en in het meest ernstige geval tot een faillissement. De negatieve gevolgen zijn sterker merkbaar wanneer het economische getij tegenzit omdat de toegang tot financiering dan vaak lastiger is. Mkb-ondernemingen hebben een kwetsbare positie en zijn voor hun voortbestaan sterk afhankelijk van tijdige betalingen van openstaande facturen, te meer omdat het hun aan alternatieve middelen ontbreekt om betalingsachterstanden op te vangen.

Richtlijn 2011/7/EU is opgesteld om basisbescherming te bieden aan ondernemers. De richtlijn biedt via artikel 12, derde lid, ruimte aan individuele landen om striktere wetgeving op te stellen indien zij dat wensen. In de implementatiewet is, in overeenstemming met Richtlijn 2011/7/EU, de mogelijkheid opgenomen om onder de hiervoor genoemde voorwaarden een betaaltermijn van langer dan 60 dagen af te spreken. Op 26 september 2016 hebben de (toenmalige) leden van de Tweede Kamer Agnes Mulder (CDA) en Mei Li Vos (PvdA) een initiatiefwetsvoorstel ingediend waarin - in de kern - was geregeld dat grote ondernemingen als schuldenaar in hun handelsrelatie met mkb-ondernemingen een betaaltermijn van maximaal 60 dagen kunnen afspreken. Dit initiatiefwetsvoorstel is op 7 maart 2017 door de Eerste Kamer aangenomen en is op 1 juli 2017 in werking getreden, waarbij voor overeenkomsten die vóór 1 juli 2017 zijn gesloten een overgangsjaar is geregeld. Ook is in deze wet een evaluatiebepaling opgenomen. Zoals in de inleiding is aangegeven, is deze wet geëvalueerd en is het evaluatierapport op 8 juni 2020 door de Staatssecretaris van Economische Zaken mede namens de Minister voor Rechtsbescherming aan de Tweede Kamer aangeboden. Daarbij is aangekondigd dat de wettelijke betaaltermijn van 60 dagen zal worden aangescherpt naar 30 dagen. Daarmee wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden die richtlijn 2011/7/EU biedt.

Naast de genoemde regelgeving omtrent betaaltermijnen bestaat sinds 2015 een zelfreguleringsinitiatief, te weten 'Betaalme.nu'. Betaalme.nu is een initiatief dat door het bedrijfsleven is opgericht, gesteund door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en MKB-Nederland. Betaalme.nu zet zich in om grote ondernemingen op vrijwillige basis ertoe aan te zetten zich te committeren aan de basisnorm uit de wet, namelijk het overeenkomen van een betaaltermijn van maximaal 30 dagen in handelsrelaties tussen grote ondernemingen met mkb-ondernemingen. Sinds de oprichting van Betaalme.nu hebben zich 63 ondernemingen aangesloten.

2.2 Probleemschets

De hoofdregel van het betalen van facturen binnen 30 dagen is in artikel 6:119a lid 2 BW verankerd in de vorm van regelend recht. In afwijking daarvan kunnen ondernemingen onderling een langere termijn overeenkomen. Voor grote ondernemingen die mkb-ondernemingen als schuldeiser hebben, geldt dat ze een betaaltermijn kunnen afspreken van maximaal 60 dagen (artikel 6:119a lid 6 BW). In de praktijk is gebleken dat vaak langere betaaltermijnen worden gehanteerd dan 30 dagen, waardoor een betaaltermijn van 30 dagen eerder uitzondering dan regel is. Een betaaltermijn van langer dan 30 dagen zet met name de liquiditeit van mkb-ondernemingen onder druk. Wanneer mkb-ondernemingen met grote ondernemingen zaken doen, bevinden ze zich vaak in een kwetsbare, want afhankelijke positie, waardoor ze vaak een betaaltermijn van langer dan 30 dagen accepteren. Door de betaaltermijn op maximaal 30 dagen te zetten wordt een beter gelijk speelveld bewerkstelligd. Daarnaast zorgen snellere betalingen ervoor dat mkb-ondernemingen over meer liquide middelen beschikken waardoor ze investeringen kunnen doen. Sinds de invoering van de Wet lange betaaltermijnen zijn grote ondernemingen mkb-leveranciers gemiddeld genomen niet sneller gaan betalen. De gegevens die specifiek gaan over betalingen van

grote ondernemingen aan mkb-leveranciers laten zelfs zien dat de gemiddelde betaaltermijn langer is geworden. Zo lieten de onderzoekscijfers van financieel dienstverlener Graydon in het tweede kwartaal van 2019 wat betreft de betaaltermijnen van grote aan kleine ondernemingen een stijgende in plaats van een dalende lijn zien.⁵ Ook in 2020 hebben de cijfers volgens Graydon geen verbetering laten zien. De gemiddelde betaaltermijn die grote ondernemingen richting mkb-ondernemingen hanteerden, bedroeg in het tweede kwartaal van 2020 41,2 dagen.⁶ Bij deze gemiddelde betaaltermijn in het tweede kwartaal wordt de kanttekening gemaakt dat in verband met de situatie als gevolg van de maatregelen die door het kabinet zijn genomen om het coronavirus te beperken, deze een vertekend beeld kan geven. Het is namelijk goed mogelijk dat partijen informeel betalingsregelingen hebben getroffen. Deze zijn niet zichtbaar in de gemiddelde betaaltermijn. Betaalme.nu heeft tijdens de coronacrisis een meldpunt opgericht, waar mkb'ers konden klagen over betaaltermijnen die niet werden nagekomen door grote ondernemingen. Betaalme.nu heeft laten weten dat tot medio juni 2020 over 30 grote ondernemingen is geklaagd vanwege niet-naleving van de afgesproken betaaltermijn. Grote ondernemingen hebben in de regel honderden leveranciers. De handelwijze van de desbetreffende grote ondernemingen kan dus duizenden mkb-ondernemingen treffen. Ook bij MKB-Nederland en Ondernemend Nederland (ONL) zijn in de beginperiode van de coronacrisis veel klachten binnengekomen over de niet-naleving van de afgesproken betaaltermijn.

De bedoeling van de invoering van de maximale betaaltermijn van 60 dagen voor grote ondernemingen in de handelsrelatie tot mkb-ondernemingen was dat de betaaltermijnen korter zouden worden. Hoewel de gemiddelde betaaltermijn die grote ondernemingen in hun handelsrelatie met mkb-ondernemingen hanteren ruim binnen de maximumtermijn van 60 dagen blijft (in het tweede kwartaal van 2020 bedroeg de gemiddelde betaaltermijn volgens de cijfers van Graydon 41,2 dagen), is het kabinet van mening dat sinds de inwerkingtreding van de implementatiewet van Richtlijn 2011/7/EU in 2013 nog te weinig grote ondernemingen betalingen aan mkb-ondernemingen binnen de basistermijn van 30 dagen voldoen. Graydon heeft aangegeven dat de termijn van 60 dagen voor grote ondernemingen een normerende werking heeft, waardoor sommige ondernemingen (met een eerdere contractuele betaaltermijn van minder dan 60 dagen) ervoor kiezen om hun contractuele betaaltermijn naar het wettelijk maximum van 60 dagen te verhogen. Naast inperkingen van zeer lange betaaltermijnen tot binnen de 60 dagen, zijn zodoende ook verlengingen van kortere betaaltermijnen tot 60 dagen opgetreden, waardoor het effect op de gemiddelde betaaltermijn (te) beperkt is geweest.

In het evaluatierapport van de Wet lange betaaltermijnen hebben zowel de onderzoekers als deskundigen benadrukt dat tijdens laagconjunctuur mkb-ondernemingen lange betaaltermijnen minder goed kunnen opvangen.⁷ De evaluatie is tijdens een periode (december 2019 tot en met maart 2020) van hoogconjunctuur verricht. Mkb-ondernemingen gaven toen aan dat, alhoewel de betaaltermijnen als lang werden ervaren, ze deze in hun bedrijfsvoering konden opvangen. Wanneer echter sprake zou zijn van laagconjunctuur, zouden lange betaaltermijnen voor financiële problemen kunnen zorgen. Volgens het CBS is sinds medio mei 2020 sprake van laagconjunctuur.⁸ De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat krijgt nog steeds signalen dat mkb-ondernemingen akkoord gaan met betaaltermijnen van langer dan 30 dagen, omdat ze de handelsrelatie met grote ondernemingen niet op het spel willen zetten, of dat grote ondernemingen eenzijdig contractuele betaaltermijnen verlengen. Mkb-ondernemingen hebben vaak een afhankelijke relatie tot grote ondernemingen en hun onderhandelingspositie is niet gelijkwaardig, waardoor ze instemmen met langere betaaltermijnen. Tijdens de economische situatie als gevolg van het coronavirus werd nog meer duidelijk dat mkb-ondernemingen beter beschermd dienen te worden tegen lange betaaltermijnen.⁹ Naast een forse afname van hun omzet, kregen ze te maken

⁵ <https://www.graydon.nl/downloads/quarter-monitor-barometer-betaalgedrag-q2-2019>.

⁶ <https://www.graydon.nl/downloads/infographic-graydon-barometer-betaalgedrag-q2-2020>.

⁷ Bijlage bij Kamerstukken II 2019-2020, 32 637, nr. 421 (Onderzoek naar de bestrijding van lange betaaltermijnen).

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/20/economie-in-laagconjunctuur>

⁹ Handelingen 2019-2002, 2670 (antwoorden op Kamervragen van het lid Moorlag (PvdA)).

met eenzijdige verlenging van betaaltermijnen door sommige grote ondernemingen. Veel mkb-ondernemingen zijn daardoor in financiële problemen terecht gekomen. Alhoewel een aantal grote ondernemingen de eenzijdige verlenging - na interventie door het ministerie Economische Zaken en Klimaat - heeft teruggedraaid naar de initiële betaaltermijn, maakte deze reflex duidelijk dat mkb'ers beter beschermd moeten worden.

MKB-Nederland heeft meerdere malen opgeroepen om de betaaltermijn terug te brengen tot maximaal 30 dagen voor betalingen van grote ondernemingen aan mkb-ondernemingen, omdat de betaaltermijnen die grote ondernemingen richting mkb-ondernemingen hanteren geen verbetering lieten zien.¹⁰ Voor de leden van de Tweede Kamer Wörsdörfer (VVD) en Amhaouch (CDA) was deze ontwikkeling reden om een motie in te dienen waarbij de regering werd verzocht om een wetwijziging voor te bereiden waarmee een betaaltermijn van 30 dagen de wettelijke norm wordt, omdat uit het onderzoek van Graydon blijkt dat de termijnen van betaling door grote aan kleine ondernemingen eerder oplopen dan afnemen. Grote ondernemingen zouden volgens de indieners, net als de overheid, een betaaltermijn van 30 dagen moeten hanteren.¹¹ De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat heeft op verschillende momenten richting de Tweede Kamer gecommuniceerd dat zij het een onwenselijke ontwikkeling vindt dat betaaltermijnen oplopen en eenzijdig worden opgerekend en dat ze de betaaltermijn terug wil brengen tot maximaal 30 dagen (onder andere tijdens het algemeen overleg over het bedrijfslevenbeleid op 24 april 2019¹², in antwoorden op verschillende Kamervragen¹³ en in de Kamerbrief van 12 november 2019¹⁴). In de Kamerbrief van 8 juni 2020 heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat mede namens de Minister voor Rechtsbescherming aangegeven dat de betaaltermijn van ten hoogste 60 dagen als bedoeld in lid 6 van artikel 6:119a BW wordt gewijzigd naar ten hoogste 30 dagen. ONL heeft aangegeven dit een goede ontwikkeling te vinden.

3. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

3.1. Inhoud wetsvoorstel

Het wetsvoorstel regelt dat grote ondernemingen met mkb-ondernemingen (kleine zelfstandigen inbegrepen) geen langere betaaltermijn kunnen overeenkomen dan 30 dagen. Dit ziet op de situatie dat de grote onderneming handelt als afnemer en de mkb-onderneming als leverancier en schuldeiser van de grote onderneming. Wanneer deze partijen een termijn afspreken die langer is dan 30 dagen, is die afgesproken betaaltermijn nietig en geldt van rechtswege een betaaltermijn van 30 dagen. Deze nietigheidsgrond is reeds in het bestaande artikel 6:119a lid 6 BW geregeld. Dit wetsvoorstel wijzigt enkel de maximale toelaatbare betaaltermijn van 60 in 30 dagen. Indien grote ondernemingen na meer dan 30 dagen een ingediende factuur betalen, zijn zij van rechtswege wettelijke handelsrente verschuldigd over de termijn die de 30 dagen overschrijdt. Op grond van het huidige artikel 3:307 lid 1 BW is de verplichting voor een afnemer om wettelijke rente te vergoeden afdwingbaar gedurende vijf jaar nadat de vordering opeisbaar is geworden. Op deze wijze worden leveranciers (mkb-ondernemingen) die een afhankelijke relatie hebben met een afnemer (grote onderneming) in staat gesteld om tot vijf jaar terug wettelijke rente te vorderen nadat de overeenkomst is beëindigd. Dit is geldend recht.

¹⁰ <https://www.mkb.nl/nieuws/mkb-nederland-wil-wettelijke-betaaltermijn-voor-groot-aan-klein-naar-30-dagen>.

¹¹ Kamerstukken II 2018-2019, 32 637, nr. 363 (motie van de leden Wörsdörfer en Amhaouch).

¹² Kamerstukken II 2018-2019, 32 637, nr. 375 (verslag van het algemeen overleg).

¹³ Handelingen 2019-2002, 2670 (antwoorden op Kamervragen van het lid Moorlag (PvdA)); handelingen 2019-2020, 712 (antwoorden op Kamervragen van het lid Aartsen (VVD)).

¹⁴ Kamerstukken II 2019- 2020, 32 637, nr. 388 (Kamerbrief).

3.2 Reikwijdte

Dit wetsvoorstel geldt – zoals ook thans het geval is - alleen voor grote ondernemingen die in de hoedanigheid van afnemer een overeenkomst met een mkb-onderneming in de hoedanigheid van leverancier hebben gesloten. Zoals in paragraaf 2.2 is aangegeven, bevinden mkb-ondernemingen zich vaak in een afhankelijke relatie tot grote ondernemingen waardoor ze geen gelijkwaardige onderhandelingspositie hebben. Ze stemmen vaak in met een betaaltermijn die langer is dan zij eigenlijk wensen en tegelijkertijd moeten ze voor voldoende liquiditeit zorgen. Hierdoor komt hun financiële positie onder druk te staan. De economische situatie als gevolg van het coronavirus heeft deze afhankelijke positie meer zichtbaar gemaakt. Een aantal grote ondernemingen paste tijdens de coronacrisis eenzijdig de afgesproken betaaltermijn aan. Veel mkb-ondernemingen kwamen daardoor in financiële problemen terecht. Het wijzigen van de maximale betaaltermijn van 60 naar 30 dagen is bedoeld om het mkb beter te beschermen.

Onder mkb vallen in dit wetsvoorstel net als in de huidige wet middelgrote, kleine en micro-ondernemingen. Het huidige artikel 6:119a lid 6 BW sluit bij het maken van onderscheid tussen mkb en grote ondernemingen aan bij het jaarrekeningenrecht zoals dat in de artikelen 2:395a t/m 2:398 BW is uitgewerkt. De reikwijdte wordt door dit wetsvoorstel niet gewijzigd. Door aan te sluiten bij het jaarrekeningenrecht wordt rechtsonzekerheid voorkomen doordat duidelijk is welke ondernemingen eronder vallen en daarnaast wordt aangesloten bij de huidige praktijk.

3.3 Overgangsrecht

De aangepaste uiterste betaaltermijn van 30 dagen zal voor nieuwe overeenkomsten meteen na inwerkingtreding van toepassing zijn. Voor bestaande overeenkomsten zal een overgangstermijn van een jaar van toepassing zijn, dat wil zeggen dat lopende overeenkomsten niet meteen behoeven te worden aangepast op het moment dat dit wetsvoorstel in werking is getreden. Na het overgangsjaar dienen ook de bij inwerkingtreding van de wet reeds lopende overeenkomsten in overeenstemming te zijn gebracht met de nieuwe regeling, op straffe van nietigheid van het betreffende beding in de overeenkomst.

De rechtszekerheid is ermee gediend dat bestaande overeenkomsten niet meteen aan de nieuwe regeling hoeven te voldoen. Daarnaast worden grote ondernemingen in de gelegenheid gesteld om hun bedrijfsvoering en overeenkomsten aan te passen aan de nieuwe regeling. Een overgangstermijn van een jaar is hiertoe afdoende en is ook gehanteerd bij de invoering van de Wet lange betaaltermijnen.

4. Uitvoering en handhaving

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de uitvoering en handhaving. De regeling gebiedt grote ondernemingen (als afnemer) om in hun handelsrelaties met mkb-ondernemingen (als leverancier) een betaaltermijn te hanteren van ten hoogste 30 dagen. Wanneer grote ondernemingen een betaaltermijn hanteren van langer dan 30 dagen, is die betaaltermijn nietig en is de betaaltermijn van rechtswege 30 dagen. Grote ondernemingen die facturen van mkb-ondernemingen na meer dan 30 dagen betalen, zijn wettelijke handelsrente verschuldigd. Het recht op wettelijke handelsrente ontstaat automatisch op het moment dat de 30 dagen zijn verstreken, de wettelijke handelsrente kan op grond van het huidige artikel 3:307 lid 1 BW binnen vijf jaar worden afdwongen nadat de vordering opeisbaar is geworden. Wanneer een leverancier er niet in slaagt buitenrechtelijk de wettelijke handelsrente van de afnemer te vorderen, kan hij een procedure bij de civiele rechter beginnen.

In de Kamerbrief van 8 juni 2020¹⁵ is aangegeven de in het evaluatierapport genoemde mogelijkheid van publiek toezicht op de naleving van deze betaaltermijn in samenwerking met de Autoriteit Consument en Markt nader te verkennen. Het wettelijk regelen van publiek toezicht op het naleven van regels omtrent privaatrechtelijke verhoudingen is een ingrijpend middel. Daarom

¹⁵ Kamerstuk 2019-2020, 32 637, nr. 421 (Kamerbrief).

is het wenselijk dat eerst in kaart wordt gebracht hoe groot de problematiek is alvorens wordt besloten of publiek toezicht opportuun is. In het kader van deze verkenning zal op verzoek van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat een meldpunt bij de ACM worden opgericht waar mkb-ondernemingen gedurende één jaar anoniem meldingen kunnen doen over grote ondernemingen die de wettelijke dan wel de afgesproken betaaltermijn niet naleven c.q. nakomen. De resultaten zullen inzicht geven in de omvang van de problematiek en zullen mogelijk ook verduidelijken of de problemen zich met name in bepaalde sectoren concentreert.

5. Regeldruk

Mkb-ondernemingen bevinden zich in een afhankelijke relatie met grote ondernemingen waardoor ze vaak instemmen met een betaaltermijn die langer is dan zij eigenlijk nodig hebben om hun cashflow op orde te hebben. Veel mkb'ers zijn daardoor in financiële problemen gekomen. De voorgestelde betaaltermijn van 30 dagen stelt mkb-ondernemingen meer in de gelegenheid om hun cashflow op orde te hebben.

De voorgestelde wetwijziging is noodzakelijk. In afwijking van de hoofdregel dat facturen binnen 30 dagen betaald moeten worden, kunnen ondernemingen onderling een andere termijn overeenkomen. Voor grote ondernemingen die mkb-ondernemingen als schuldeiser hebben, geldt dat ze een betaaltermijn kunnen afspreken van maximaal 60 dagen. In de praktijk is gebleken dat vaak langere betaaltermijnen worden gehanteerd dan 30 dagen, waardoor een betaaltermijn van 30 dagen of minder eerder uitzondering dan regel is. De vorige wetsaanpassing (een uiterste betaaltermijn van 60 dagen) heeft er niet toe geleid dat grote ondernemingen mkb-leveranciers gemiddeld genomen sneller zijn gaan betalen. De cijfers van Graydon over het betaalgedrag, zoals in paragraaf 2.2 is weergegeven, bevestigen dit. Ook zelfregulering heeft tot onvoldoende resultaat geleid. Slechts een klein aantal grote ondernemingen heeft zich bij het zelfreguleringsinitiatief Betaalme.nu aangesloten. Betaalme.nu heeft laten weten dat op 12 september 2017 50 grote ondernemingen bij het initiatief van Betaalme.nu waren aangesloten. Op 10 juli 2020 waren 63 grote ondernemingen bij het initiatief van Betaalme.nu aangesloten. Op een schaal van ongeveer 3300¹⁶ grote ondernemingen in Nederland is een aantal van 63 aan de lage kant. De verwachting is dat een wettelijke aanscherping van de maximale termijn tot 30 dagen wel zal leiden tot het gewenste betaalgedrag.

De voorliggende aanscherping van de wet zal bedrijfseffecten met zich brengen. Om meer inzicht te krijgen in de te verwachten bedrijfseffecten heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat Betaalme.nu en VNO-NCW gevraagd in kaart te brengen welke bedrijfseffecten grote ondernemingen verwachten als gevolg van de voorliggende wetsaanpassing. Aangezien bij de vorige wetsaanpassing in 2017 grote ondernemingen hun betalingsproces al volledig hebben geautomatiseerd, zodat ze facturen binnen 60 dagen kunnen betalen, wordt verwacht dat de aanpassing met dit wetsvoorstel geringe directe regeldrukeffecten met zich zal brengen.

Ondernemingen die onder de wettelijke definitie van grote onderneming vallen, hebben volgens Betaalme.nu allemaal een Enterprise Resource Planning (ERP) systeem. In het ERP-systeem komen processen omtrent inkopen, verkopen, crediteuren, debiteuren, voorraad, liquiditeit en betalingen tezamen. Een betaling kan plaatsvinden nadat een factuur is ingeboekt, goedgekeurd en doorgezekt naar de betaalsystemen. Omdat dit bij grote ondernemingen een volledig geautomatiseerd proces is, zullen de aanpassingen relatief eenvoudig zijn en minder tijd kosten. Grote ondernemingen hebben projectteams die zich bezighouden met projecten over financiën en inkoop. Bij de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zullen deze projectteams naar verwachting tijdelijk een klein deel van hun tijd besteden aan het efficiënter inrichten van organisatieprocessen. De aanpassingen die directe regeldruklasten veroorzaken, zijn met name van organisatorische aard. Op dit moment hebben grote ondernemingen na ontvangst van een factuur – die aan alle vereisten voldoet – 60 dagen de tijd om over te gaan tot betaling. Dit wetsvoorstel verkort die termijn naar 30 dagen. Grote ondernemingen zullen hun processen strakker moeten inrichten om aan de betaaltermijn van 30 dagen te kunnen voldoen. Om het goedkeurings- en betalingsproces niet te vertragen is het van belang dat:

¹⁶ <https://mkbstatline.cbs.nl/#/MKB/nl/dataset/48034NED/table?ts=1594123470476>.

- de juiste c.q. geautoriseerde personen betrokken zijn bij de aankoop van producten en het goedkeuren van facturen;
- bij afwezigheid van de geautoriseerde persoon een andere persoon als back-up kan fungeren;
- goedkeuringen in het systeem worden gedaan en bijvoorbeeld niet op papier;
- er transparantie is over de goedkeuringstijden, zodat tijdig goedgekeurd kan worden.

Op grond van het handboek 'Meten regeldrukkosten'¹⁷ kan tot de volgende berekening worden gekomen van de directe regeldrukkosten waarbij rekening is gehouden met de hierboven beschreven aanpassingen van organisatorische aard. Deze kosten dienen eenmalig gemaakt te worden. Conform het handboek wordt 2017 als peiljaar genomen. De regeldrukkosten hebben betrekking op grote ondernemingen. De gebruikte cijfers zijn conform het handboek 'Meten regeldrukkosten'. Volgens het handboek waren er in 2017 (afgerond) 3.175 grote ondernemingen. Naar verwachting kunnen de aanpassingen door een middelbaar geschoold medewerker gedaan worden. Het intern tarief volgens het handboek bedraagt 34 euro per uur. Verder wordt verwacht dat de aanpassingen die verricht moeten worden 30 minuten per grote onderneming in beslag zullen nemen. Het voorgaande brengt de volgende regeldrukkosten met zich: 3.175 x 17 euro voor 30 minuten is 53.975 euro.

Naast bovengenoemde regeldrukkosten worden ook andere bedrijfseffecten verwacht. Aangezien de betaaltermijn maximaal 30 dagen wordt, zullen grote ondernemingen hun werkkapitaal minder kunnen financieren via de leveranciers. Grote ondernemingen kunnen desgewenst het werkkapitaal bijvoorbeeld door middel van bankleningen financieren, waarvan de rente op dit moment aan de lage kant is. Tegenover de genoemde bedrijfseffecten voor grote ondernemingen staan positieve bedrijfseffecten voor mkb-ondernemingen. Mkb-ondernemingen worden door de betaaltermijn op maximaal 30 dagen te stellen in staat gesteld hun cashflow te verbeteren waardoor er minder gevaar ontstaat voor liquiditeitsproblemen.

Zoals eerder is toegelicht, wordt de reikwijdte door dit wetsvoorstel niet aangepast.

Ondernemingen krijgen dus niet te maken met extra regeldruk om mkb-ondernemingen te kunnen identificeren teneinde een betalingstermijn van maximaal 30 dagen te hanteren.

6. Advies en consultatie PM

II. ARTIKELEN

Artikel I

De maximale toelaatbare betaaltermijn in artikel 6:119a lid 6 BW wordt gewijzigd van 60 naar 30 dagen. Dit is toegelicht in het algemeen deel van deze memorie van toelichting onder 3.1 en 3.2. Wanneer grote ondernemingen als schuldenaar in hun handelsrelatie met mkb-ondernemingen als schuldeiser een betaaltermijn afspreken die langer is dan 30 dagen, is die afgesproken betaaltermijn nietig en wordt de betaaltermijn van rechtswege omgezet naar 30 dagen. Als grote ondernemingen na 30 dagen een ingediende factuur betalen, zijn zij van rechtswege de wettelijke handelsrente verschuldigd over de termijn die de 30 dagen overschrijdt.

Voor het maken van onderscheid tussen mkb-ondernemingen en grote ondernemingen is aangesloten bij het jaarrekeningenrecht zoals in de artikelen 2:395a t/m 2:398 BW is uitgewerkt. Artikel 2:395a BW geeft een regeling voor micro-rechtspersonen, artikel 2:396 BW geeft een regeling voor kleine rechtspersonen, en artikel 2:397 BW bevat regels voor middelgrote rechtspersonen. Voor het onderscheid tussen de genoemde typen ondernemingen wordt in deze artikelen gekeken naar de waarde van de activa, de netto-omzet en het aantal werknemers.

Artikel II

¹⁷ <https://www.atr-regeldruk.nl/wp-content/uploads/2018/02/Handboek-Meting-Regeldrukkosten-1-1.pdf>.

Dit artikel regelt het overgangsrecht, zie hierover ook het algemeen deel van de memorie van toelichting onder 3.3. Algemeen uitgangspunt is dat een rechtshandeling die verricht is voordat de wet daarop van toepassing wordt, niet nietig wordt ten gevolge van een omstandigheid die de wet, in tegenstelling tot het tevoren geldende recht, aanmerkt als een grond van nietigheid (zie artikel 79 Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek). Uitgangspunt is derhalve dat de voorgestelde wijziging van artikel 6:119a lid 6 BW eerbiedigende werking heeft en niet van toepassing is op overeenkomsten die vóór het in werking treden van die bepaling zijn gesloten.

Om te voorkomen dat grote ondernemingen tegenover middelgrote of kleine ondernemingen nog lange tijd betaaltermijnen van meer dan 30 dagen hanteren, bijvoorbeeld als gevolg van langlopende contracten, wordt de eerbiedigende werking beperkt tot één jaar na inwerkingtreding. Aan artikel 183b Overgangswet nieuw BW wordt een lid toegevoegd dat een overgangsperiode van een jaar biedt. Als na één jaar een overeenkomst nog niet is aangepast, is de betaaltermijn van meer dan 30 dagen vanaf dat moment nietig. In dat geval komt de reguliere betaaltermijn van 30 dagen te gelden (zie artikel 3:42 BW en 6:119a lid 2 BW). De nietigheid werkt vanwege de rechtszekerheid slechts terug tot het moment van het inwerkingtreden van deze wet. Deze overgangsrechtelijke bepaling is materieel gelijklopend aan de overgangsrechtelijke bepaling die van toepassing was op de Wet lange betaaltermijnen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

De Minister voor Rechtsbescherming,